

Sun'iy Intellektning Huquqiy Maqomi Va Javobgarlik Masalalari: Xalqaro Va Milliy Yondashuvlar

*Madumarova Sitara Anvar qizi*¹

Annotatsiya: Mazkur maqolada sun'iy intellekt (AI) bilan bog'liq huquqiy muammolarning evolyutsion rivojlanishi ikki asosiy yo'nalishda tahlil qilinadi: uning ehtimoliy huquqiy maqomi va AI tizimlari zarar yetkazgan hollarda javobgarlikni taqsimlash masalalari. AI texnologiyalari so'nggi yillarda jadal rivojlanib, sog'liqni saqlash, transport, savdo va huquqni muhofaza qilish kabi sohalarning ajralmas qismiga aylandi. Biroq amaldagi huquqiy tizimlar asosan inson subyektlari va an'anaviy vositalar uchun ishlab chiqilgan bo'lib, bu holat bir qator muhim savollarni keltirib chiqaradi: AI'ga huquqiy shaxs maqomi berilishi kerakmi? AI mustaqil ravishda harakat qilgan yoki kutilmagan natijalarni yuzaga keltirgan vaziyatlarda javobgarlik qanday belgilanadi? Tadqiqot Birlashgan Millatlar Tashkiloti va Yevropa Ittifoqi tomonidan ilgari surilgan xalqaro tashabbuslarni AQSh, Xitoy va Singapur kabi davlatlarning milliy yondashuvlari bilan solishtiradi. Shuningdek, amaldagi javobgarlik tizimlarining kamchiliklari — sabab-oqibatni aniqlash, oldindan ko'ra bilish va dalillarga kirish imkoniyati bo'yicha qiyinchiliklar — tahlil qilinadi hamda bilvosita javobgarlik (vicarious liability), korxona javobgarligi (enterprise liability) va kollektiv kompensatsiya jamg'armalari kabi takliflar muhokama qilinadi. Maqola xulosasiga ko'ra, aksariyat yurisdiksiyalar hozircha AI'ga huquqiy shaxs maqomini bermasada, javobgarlikni ta'minlaydigan gibrid modellarga va xalqaro miqyosda muvofiqlashtirishga bo'lgan ehtiyoj ortib bormoqda; bu esa innovatsiyalarni cheklamasdan hisobdorlikni ta'minlash imkonini beradi.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, huquqiy maqom, javobgarlik, xalqaro huquq, milliy huquq, AI boshqaruvi, mahsulot uchun javobgarlik, ehtiyotsizlik (beparvolik), huquqiy shaxs maqomi, hisobdorlik, xavflarni tartibga solish, fuqarolik javobgarligi, texnologiya huquqi, xalqaro hamkorlik.

Kirish

So'nggi yillarda sun'iy intellekt (AI) kompyuter fanining tor yo'nalishidan sanoatlar, iqtisodiyotlar va hatto hukumatlarning faoliyat yuritish usullarini tubdan o'zgartirayotgan transformatsion kuchga aylandi. Hozirda AI texnologiyalari tibbiy diagnostika vositalarini boshqaradi, avtonom transport vositalarini harakatlantiradi, onlayn kontentni filtrlashni amalga oshiradi hamda sud qarorlarini qabul qilish jarayonida yordam beradi. Ushbu tizimlar tobora murakkablashgani sayin, ular avval faqat insonlar tomonidan bajarilgan, ko'pincha yuqori darajadagi avtonomlik talab qilinadigan vazifalarni ado etmoqda. Bunday jadal kengayish samaradorlik, aniqlik va innovatsion yondashuv bo'yicha shubhasiz foydalar keltirsa-da, u murakkab huquqiy muammolarni ham yuzaga chiqardi. Eng dolzarb savollardan biri — AI tizimlari mustaqil huquqiy subyekt sifatida tan olinishi lozimmi va ularning harakati natijasida zarar yetkazilganda javobgarlik qanday belgilanishi kerakligidir. Amaldagi huquqiy tizimlar asosan inson subyektlari va an'anaviy vositalar uchun ishlab chiqilgan bo'lib, zamonaviy AI'ning avtonom, moslashuvchan va transchegaraviy tabiatini to'laqonli qamrab olishda qiynaladi. Bundan tashqari, yagona xalqaro yondashuvning yo'qligi turli mamlakatlarda tartibga solishning parchalanishiga olib kelmoqda: ayrim yurisdiksiyalar tarmoqqa xos qoidalarni joriy etsa, boshqalari keng qamrovli qonunchilik islohotlarini izlamogda. Ushbu tafovut siyosatchilar, ishlab chiquvchilar va foydalanuvchilar uchun noaniqliklarni yuzaga keltirib, innovatsiya, xavfsizlik va hisobdorlikni uyg'unlashtira oladigan izchil huquqiy asos zarurligini ta'kidlaydi.

¹ Бухарский государственный медицинский институт, Бухара, Узбекистан

Sun'iy intellektning huquqiy maqomi

Sun'iy intellektga (AI) rasmiy huquqiy maqom berish masalasi ilmiy adabiyotlarda ham, siyosiy-huquqiy qaror qabul qilish jarayonida ham markaziy munozara nuqtasiga aylangan. An'anaviy huquq tizimlarida subyektlar ikki turga bo'linadi: tabiiy shaxslar — tug'ma huquq va majburiyatlarga ega insonlar hamda yuridik shaxslar, masalan, korporatsiyalar, ular qonun asosida berilgan huquq va majburiyatlarga ega bo'ladi. AI esa ushbu ikki toifaga to'liq mos kelmaydi. Bir tomondan, u insonlarga xos bo'lgan ong, axloqiy agentlik va shaxsiy manfaatga ega emas; boshqa tomondan, rivojlangan AI tizimlari mustaqil faoliyat yuritishi, qarorlar qabul qilishi va hatto ishlab chiquvchilar tomonidan oldindan ko'zda tutilmagan natijalarni yuzaga keltirishi mumkin. Bart Custers va Eduard Fosch-Villaronga "Law and Artificial Intelligence" asarida ta'kidlaganidek, hozirgi kunda aksariyat yurisdiksiyalar AI'ni "vosita" yoki "mahsulot" sifatida baholab, huquq va javobgarlikni tizim ortidagi inson yoki korporativ subyektlarga yuklaydi.²

Shunga qaramay, ayrim huquqshunoslar ma'lum kontekstlarda yuqori darajadagi avtonomlik bilan ishlaydigan AI tizimlarini "elektron shaxs" sifatida tan olish g'oyasini ilgari surmoqda. Christine Wendehorst "Cambridge Handbook of Responsible Artificial Intelligence" asarida qayd etishicha, cheklangan huquqiy shaxs maqomini berish, ayniqsa inson nazorati minimal yoki amaliy jihatdan imkonsiz bo'lgan holatlarda, javobgarlikni samarali ta'minlashga yordam berishi mumkin. Bu yondashuv, korporativ shaxs maqomi orqali kompaniyalarning shartnoma tuzishi, mulkka egalik qilishi va sudga tortilishi mumkinligiga o'xshaydi, garchi ular tabiiy shaxs bo'lmasa ham. Biroq Gabriel Hallevy "Liability for Crimes Involving Artificial Intelligence Systems" asarida ta'kidlaganidek, AI'ni huquqiy shaxs sifatida tan olish murakkab axloqiy va protsessual masalalarni yuzaga keltiradi, jumladan, jinoyat ishlarida niyat (*mens rea*), ayb yoki javobgarlikni qanday tarzda nisbat berish mumkinligi.³

Amaliyotda esa mazkur munozara asosan nazariy darajada qolmoqda, chunki hozircha hech bir davlat SI'ga mustaqil huquqiy shaxs maqomini umumiy tartibda bermagan. Yevropa Ittifoqining qonunchilikdagi muhokamalari asosan mavjud huquqiy asoslarni — masalan, "AI Act" va "Product Liability Directive"ga kiritilayotgan o'zgartirishlarni — moslashtirishga qaratilgan bo'lib, yangi huquqiy subyekt toifasini yaratishga emas. Xuddi shuningdek, Amerika Huquq Institutining "Principles of the Law, Civil Liability for Artificial Intelligence" loyihasi ham SI'ga tug'ma huquqlar berishdan ko'ra javobgarlikni taqsimlash masalasini aniq belgilashga qaratilgan. AI'ga huquqiy maqom bermaslik amaldagi ehtiyotkorlik yondashuvini aks ettiradi: qonun chiqaruvchilar mavjud qoidalarni inson va korporatsiyalar uchun moslashtirishni afzal ko'rmoqda, yangi va ehtimoliy kutilmagan oqibatlarga ega bo'lishi mumkin bo'lgan huquqiy kategoriya kiritishdan ko'ra.

Javobgarlik – xalqaro va milliy Yondashuvlar

Sun'iy intellekt (AI) tizimlari harakatlari uchun javobgarlikni aniqlash zamonaviy huquqda eng murakkab masalalardan biridir. An'anaviy javobgarlik tizimlari inson qaror qabul qiluvchilari va oddiy mahsulotlar uchun ishlab chiqilgan bo'lib, bunda sabab-oqibat zanjiri nisbatan aniq belgilangan. Biroq AI'ning mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati, o'z-o'zidan o'rganish (*self-learning*) imkoniyati va oldindan aytib bo'lmaydigan natijalari mavjud huquqiy doktrinalarni ko'pincha izdan chiqaradi. Christine Wendehorst "Cambridge Handbook of Responsible Artificial Intelligence" asarida ta'kidlaganidek, amaldagi tizimlar — masalan, mahsulot uchun javobgarlik va ehtiyotsizlik (*negligence*) — AI'ga tatbiq etilganda ko'p hollarda samarasiz bo'ladi, chunki ular oldindan ko'ra bilish (*foreseeability*) va nazorat (*control*) kabi mezonlarga tayangan holda ishlaydi, bu esa avtonom tizimlarda sezilarli darajada kamayadi.⁴

Xalqaro darajada Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT), YUNESKO va Butunjahon Intellektual Mulk Tashkiloti (WIPO) global me'yorlarga ehtiyoj masalasida muhokamalarni boshlagan. BMT xalqaro AI

² Custers, B., & Fosch-Villaronga, E. (2022). *Law and Artificial Intelligence*. Springer;

³ Hallevy, G. (2015). *Liability for Crimes Involving Artificial Intelligence Systems*. Springer;

⁴ Wendehorst, C. (2024). "Liability for Artificial Intelligence" in *Cambridge Handbook of Responsible Artificial Intelligence*. Cambridge University Press;

boshqaruv organini yaratish, ilmiy-maslahatchi kengash tuzish va transchegaraviy zararlarni qoplash uchun global AI xavfsizlik jamg'armasini tashkil etish kabi takliflarni ilgari surdi. Ushbu tashabbuslar AI'ning chegaralararo ishlashini inobatga olib, faqat milliy yechimlar yetarli emasligini ko'rsatadi. Bart Custers va Eduard Fosch-Villaronga "Law and Artificial Intelligence" asarida ta'kidlaganidek, uyg'unlashtirilgan qoidalarsiz qarama-qarshi milliy qonunlar huquqiy noaniqlikka, forum shopping hodisasiga va innovatsiyalar yo'lidagi to'siqlarga olib kelishi mumkin.⁵

Yevropa Ittifoqi ushbu sohada yetakchi bo'lib, "Artificial Intelligence Act" va "Product Liability Directive"ga o'zgartirishlar loyihasini taqdim etgan. Mazkur islohotlar ishlab chiquvchilar, joriy qiluvchilar yoki operatorlarni AI zarar yetkazgan hollarda, ayniqsa yuqori xavfli sohalarda (masalan, avtonom transport yoki sog'liqni saqlash) javobgar qilishni maqsad qilgan. Yevropa Ittifoqi yondashuvi xavf toifalash, shaffoflik majburiyatlari va ayrim AI qo'llanmalari uchun qat'iy javobgarlikka asoslanadi. AQShda esa yagona federal darajadagi AI javobgarligi to'g'risidagi qonun mavjud emas. Buning o'rniga amaldagi delikt huquqi, shartnoma huquqi va sohaga xos tartibga solish qoidalari qo'llaniladi. Amerika Huquq Institutining "Principles of the Law, Civil Liability for Artificial Intelligence" loyihasi shtat qonun chiqaruvchilari va sudlari uchun yagona prinsiplar to'plamini ishlab chiqishga intiladi, bunda javobgarlikni nazorat, foyda olish va ayb mezonlariga asoslab belgilashga urg'u beriladi.

Xitoy esa davlat markazli modelni qabul qilib, AI javobgarligi qoidalarini kengroq texnologiya boshqaruvi tizimiga integratsiya qilgan. Tartibga solish algoritmik shaffoflik, ma'lumotlar xavfsizligi va davlat nazorati kabi yo'nalishlarga qaratilgan bo'lib, zararli oqibatlarining oldini olmagan ishlab chiquvchilar uchun sanksiyalarni belgilaydi. Singapur kabi kichikroq yurisdiksiyalar esa "sandbox" yondashuvini qo'llab, AI tizimlarini nazorat ostida sinovdan o'tkazish imkonini berib, operatorlar va kompaniyalar uchun aniq javobgarlik qoidalarini saqlab qoladi.⁶

Gabriel Hallevy "Liability for Crimes Involving Artificial Intelligence Systems" asarida AI uchun uchta potentsial javobgarlik modelini keltiradi: to'g'ridan-to'g'ri subyekt modeli (AI bevosita harakat qiluvchi sifatida), bilvosita javobgarlik modeli (inson nazoratchilar AI harakatlari uchun javobgar) va bilvosita tashkilot javobgarligi modeli (tashkilotlar o'z nazoratidagi AI uchun javobgar). Xuddi shuningdek, "Three Liability Regimes for Artificial Intelligence" manbasida korxona javobgarligi (enterprise liability), bilvosita javobgarlik (vicarious liability) va kollektiv jamg'arma javobgarligi (collective fund liability) amaldagi qonunlardagi bo'shliqlarni bartaraf etishning yo'llari sifatida taklif etiladi.⁷

Amaldagi javobgarlik modellaridagi muammolar

Amaldagi javobgarlik doktrinalari — ehtiyotsizlik (negligence), mahsulot nuqsoni (product-defect) va qat'iy javobgarlik (strict liability) tushunchalariga asoslangan bo'lib — odatda subyekt, xavf tug'diruvchi narsa va oldindan ko'ra olinadigan zarar o'rtasida aniq bog'liqlikni nazarda tutadi. Sun'iy intellekt (AI) tizimlari esa bu taxminlarni shubha ostiga qo'yadi, chunki zamonaviy AI tizimlarining ko'pchiligi ishga tushirilgandan so'ng o'rganish va moslashish qobiliyatiga ega, ma'lum darajada avtonom tarzda harakat qiladi hamda dizayn yoki sotish vaqtida oqilona tarzda oldindan ko'rib bo'lmaydigan natijalarni keltirib chiqarishi mumkin. Ehtiyotsizlik bo'yicha da'volarda oldindan ko'ra bilish (foreseeability) va inson nazorati asosiy element bo'lsa, adaptiv AI bu elementlarni murakkablashtiradi: ishlab chiquvchilar va joriy qiluvchilar o'quv modelining ma'lum qarorlar ketma-ketligini oldindan bashorat qilish imkoniga ega emasligini asosli ravishda ta'kidlashlari mumkin, jabrlanuvchilar esa zarar oldindan ko'rilganini isbotlashda qiynaladi. Klassik huquqiy kutishlar bilan AI xatti-harakati o'rtasidagi bu asosiy nomuvofiqlik, ilmiy adabiyotlarda, AI sabab bo'lgan zarar holatlarida odatiy delikt toifalarini qo'llashdagi poydevoriy muammo sifatida qayta-qayta ta'kidlangan.

⁵ Custers, B., & Fosch-Villaronga, E. (2022). Law and Artificial Intelligence. Springer;

⁶ Hallevy, G. (2015). Liability for Crimes Involving Artificial Intelligence Systems. Springer;

⁷ Three Liability Regimes for Artificial Intelligence. Bloomsbury Publishing, 2023;

Ikkinchi katta muammo — ko‘p ishtirokchili ekotizimlarda sababiy aloqani (causal attribution) aniqlashdir. Zamonaviy AI mahsulotlari odatda bir nechta qatlamlardan iborat qiymat zanjirlari natijasida yuzaga keladi: bunda ma’lumot yetkazib beruvchilar, modelni tayyorlovchilar, uchinchi tomon kutubxonalari, platforma provayderlari, integratorlar va yakuniy foydalanuvchilar ishtirok etadi. Zarar yuz berganda, ushbu ishtirokchilar o‘rtasida sababiy javobgarlikni ajratish murakkab: zarar tarfakash o‘quv ma’lumotlari, implementatsiya xatosi, bulut xizmatining sifatsizligi, uchinchi tomon plagini yoki foydalanuvchining noodatiy kiritmalari sabab yuzaga kelganmi? An’anaviy sababiylik tahlili — ishlab chiqaruvchidan iste’molchigacha bo‘lgan chiziqli zanjirni taxmin qiladigan model — bu kabi bo‘linib ketgan, modulli va ko‘pincha xalqaro ta’minot zanjirlariga mos kelmaydi. Bu parchalanish faktlarni aniqlashni murakkablashtiradi, sud xarajatlarini oshiradi va jabrlanuvchilarni aniq javobgar tarafsiz qoldirishi mumkin.

Shu bilan bog‘liq muammo — texnik shaffoflikning yo‘qligi va dalillar bo‘yicha nomutanosiblikdir. Yuqori samaradorlikka ega ko‘plab AI tizimlari “qora quti” (black box) bo‘lib, ularning ichki mantiqiy ishlash jarayoni mutaxassis bo‘lmaganlar uchun tushunarli emas. Da’vogarlar model arxitekturasini, o‘quv ma’lumotlar to‘plamlari va ichki jurnallarga (logs) kira olmasligi mumkin, holbuki javobgar kompaniyalar texnik dalillarning asosiy qismini o‘zida saqlaydi. Bu nomutanosiblik amaliy va protsessual qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi: sudlar algoritmik tizimlarga moslashtirilgan texnik ekspertiza yoki maxsus dalil to‘plash qoidalariga ehtiyoj sezishi mumkin, odatiy isbotlash majburiyati esa zararlangan taraflar uchun, axborotga kengroq kirish huquqi yoki isbotlash yukini o‘zgartiruvchi prezumpsiyalar joriy etilmas ekan, deyarli imkonsiz bo‘lib qolishi mumkin. Ilmiy adabiyotlarda ushbu nomutanosiblikni bartaraf etish uchun majburiy texnik oshkor etish yoki maxsus daliliy prezumpsiyalar kabi protsessual yangiliklar zarurligi ko‘p bora ta’kidlangan.⁸

Qat’iy javobgarlik (strict liability) va ehtiyotsizlik (negligence) o‘rtasidagi doktrinal ziddiyatlar yana bir muammo sifatida namoyon bo‘ladi. Qat’iy javobgarlik, aybni isbotlash zaruratini chetlab o‘tib, xavf tug‘diruvchi mahsulotga asoslanib kompensatsiyani soddalashtirishi mumkin, biroq uni dasturiy ta’minot va AI’ga tatbiq etish vaqt va tushuncha bo‘yicha qiyinchiliklarni yuzaga keltiradi: dasturiy ta’minot sotuvdan so‘ng yangilanadi, model xatti-harakati vaqt o‘tishi bilan o‘zgarishi mumkin va ko‘plab AI tizimlari aniq mahsulot emas, balki xizmat sifatida taqdim etiladi. Ehtiyotsizlik esa, aksincha, qarz (duty) va uni buzish (breach) faktini isbotlashni talab qiladi — bu mezonlar esa tez rivojlanayotgan AI sohalarida hali to‘liq shakllanmagan. Bundan tashqari, mahsulot nuqsoni bo‘yicha yondashuvlar ko‘pincha aniq ishlab chiqaruvchi va iste’molchi o‘rtasida tarqatilgan jismoniy ob’ektni nazarda tutadi; AI esa kod, bulut xizmati yoki doimiy o‘zgaruvchi model sifatida taqdim etilganda, “nuqson” tushunchasi va “ishlab chiqaruvchi” shaxsini aniqlash murakkablashadi. Ayrim yurisdiksiyalardagi so‘nggi qonunchilik tashabbuslari “mahsulot” ta’rifiga dasturiy ta’minotni ham kiritish va sotuvdan keyingi yangilanishlarni tartibga solish orqali ushbu ziddiyatlarni yumshatishga urinmoqda, ammo bo‘shliqlar saqlanib qolmoqda.⁹

Nihoyat, tizimli va transchegaraviy zararlar milliy javobgarlik tizimlarining chegaralarini ochib beradi. AI bozor manipulyatsiyasi, ommaviy shaxsiy hayot daxlsizligini buzish, yoki minglab odamlarga ta’sir qiluvchi tarfakash qarorlar kabi keng qamrovli, tarqoq zararlarni keltirib chiqarishi mumkin, bu esa odatiy shaxsma-shaxs delikt da’volari orqali bartaraf etilishi qiyin. Shu bilan birga, AI xizmatlari va ma’lumot oqimlari ko‘pincha turli yurisdiksiyalarni kesib o‘tadi, bu esa huquq to‘qnashuvlari va ijro bo‘yicha bo‘shliqlarni keltirib chiqaradi: bir mamlakatdagi jabrlanuvchi boshqa mamlakatda joylashgan ishlab chiquvchi yoki platformaga qarshi cheklangan huquqiy vositalarga ega bo‘lishi mumkin. Shu bois olimlar innovatsion kompensatsiya mexanizmlariga (masalan, kollektiv jamg‘armalar yoki sanoat bo‘yicha sug‘urta havzalari) hamda forum shopping’ni kamaytirish va barqaror standartlarni ta’minlash uchun xalqaro muvofiqlashtirishga ehtiyoj borligini ta’kidlaydi. Bunday tizimli yondashuvlar bo‘lmasa, mavjud milliy javobgarlik qoidalarining parchalanma holati

⁸ Custers, Bart & Fosch-Villaronga, Eduard (eds.). Law and Artificial Intelligence. Springer (2022);

⁹ Ulfbeck, Vibe & contributors. “Product Liability Law and AI.” In The Cambridge Handbook of Private Law and Artificial Intelligence, Cambridge University Press (2024);

jabrlanuvchilarni yetarlicha kompensatsiyasiz va biznes subyektlarini esa noaniq muvofiqlik talablari ostida qoldirishi mumkin.

Xulosa

Sun'iy intellekt mislsiz innovatsion imkoniyatlar bilan bir qatorda, ilgari kuzatilmagan huquqiy muammolarni ham yuzaga chiqardi. Sun'iy intellektning huquqiy maqomi haqidagi bahslar asosan nazariy bo'lib qolmoqda, ko'pgina mamlakatlar esa AI uchun alohida huquqiy toifa yaratishdan ko'ra, amaldagi qonunlarni moslashtirish yo'lini tanlamoqda. Hozirgi huquqiy tizimlar odatda AI'ni vosita yoki mahsulot sifatida ko'rib, javobgarlikni ishlab chiquvchilar, foydalanuvchilar yoki kompaniyalarga yuklaydi. Biroq, AI'ning ortib borayotgan avtonomligi va murakkabligi ushbu modellar yetarliligini shubha ostiga qo'yadi hamda oldindan ko'ra bilish, sabab-oqibat aloqasi va protsessual adolat kabi sohalaridagi kamchiliklarni ochib beradi. Xalqaro miqyosda BMT, YUNESKO va Butunjahon intellektual mulk tashkiloti kabi tuzilmalar umumiy tamoyillar yaratishga qaratilgan ishlarni olib bormoqda, biroq tartibga solish yondashuvlari hanuz parokanda. Yevropa Ittifoqining xavfga asoslangan tartibga solish modeli va Amerika Huquq Instituti tomonidan ishlab chiqilgan AI javobgarligi prinsiplari muhim qadamlar bo'lsa-da, ular texnologik o'zgarishlarga moslasha oladigan moslashuvchan tizimlarning ahamiyatini ko'rsatadi.

Mavjud javobgarlik tizimlaridagi bo'shliqlarni bartaraf etish uchun milliy va global darajada strategiyalar ishlab chiqish zarur. Milliy miqyosda qonun chiqaruvchi organlar "mahsulot" va "nuqson" tushunchalariga rivojlanayotgan dasturiy ta'minot xususiyatlarini qamrab oluvchi maxsus ta'riflarni kiritishi, shuningdek, AI bilan bog'liq sud ishlarida dalillar bo'yicha tengsizliklarni bartaraf etuvchi protsessual islohotlar o'tkazishi lozim. Global miqyosda esa muvofiqlashtirilgan standartlar va kompensatsiya mexanizmlari yurisdiksiyalar o'rtasidagi ziddiyatlarni kamaytirishi hamda AI sabab zarar ko'rgan jabrlanuvchilar uchun izchil himoyani ta'minlashi mumkin. AI boshqaruvining kelajagi javobgarlikni ta'minlash va huquqlarni himoya qilish bilan birga, sun'iy intellektning texnologik va iqtisodiy foydalarini saqlab qolish o'rtasidagi muvozanatni topishga bog'liq bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Custers, B., & Fosch-Villaronga, E. (2022). Law and Artificial Intelligence. Springer;
2. Hallevy, G. (2015). Liability for Crimes Involving Artificial Intelligence Systems. Springer;
3. Wendehorst, C. (2024). "Liability for Artificial Intelligence" in Cambridge Handbook of Responsible Artificial Intelligence. Cambridge University Press;
4. Custers, B., & Fosch-Villaronga, E. (2022). Law and Artificial Intelligence. Springer;
5. Hallevy, G. (2015). Liability for Crimes Involving Artificial Intelligence Systems. Springer;
6. Three Liability Regimes for Artificial Intelligence. Bloomsbury Publishing, 2023;
7. Custers, Bart & Fosch-Villaronga, Eduard (eds.). Law and Artificial Intelligence. Springer (2022);
8. Ulfbeck, Vibe & contributors. "Product Liability Law and AI." In The Cambridge Handbook of Private Law and Artificial Intelligence, Cambridge University Press (2024);

